

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Асоціація університетів України
Одеська обласна державна адміністрація
Одеська міська рада
Одеський обласний інститут удосконалення вчителів
Освітньо-культурний центр «Інститут Конфуція»**

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

МАТЕРІАЛИ

ІІІ МІЖНАРОДНОГО КОНГРЕСУ

**«ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ПРОСТОРИ»**

18-21 травня 2017 року

Місце проведення:

**Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
(м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26)**

**Одеса
2017**

**Министерство образования и науки Украины
Национальная академия педагогических наук Украины
Ассоциация университетов Украины
Одесская областная государственная администрация
Одесский городской совет
Одесский областной институт усовершенствования учителей
Образовательно-культурный центр «Институт Конфуция»**

**ЮЖНОУКРАИНСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ
ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ К. Д. УШИНСКОГО**

МАТЕРИАЛЫ

III МЕЖДУНАРОДНОГО КОНГРЕССА

**«ГЛОБАЛЬНЫЕ ВЫЗОВЫ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО
ОБРАЗОВАНИЯ В УНИВЕРСИТЕТСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ»**

18-21 мая 2017 года

Место проведения:

**Южноукраинский национальный педагогический университет
имени К. Д. Ушинского
(г. Одесса, ул. Старопортофранковская, 26)**

**Одесса
2017**

**Ministry of Education and Science of Ukraine
National Academy of Educational Sciences of Ukraine
Association of Universities of Ukraine
Odessa Regional State Administration
Odessa City Council
Odessa Regional Advanced Training Institute for Teachers
Education and Culture Centre «Confucius Institute»**

**SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY
NAMED AFTER K. D. USHYNSKY**

**THIRD INTERNATIONAL CONGRESS
«GLOBAL CHALLENGES OF PEDAGOGICAL EDUCATION
IN ACADEMIC SPACE»**

18-21 May 2017

**South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky
26, Staroportofrankivska Str.**

**Odessa
2017**

УДК 378.4:37.015.3+001
ББК 74+72я43
Г 54

Рекомендовано до друку рішенням ученої ради
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського
(протокол № 11 від 27 квітня 2017 року)

Укладачі:

- Чебикин Олексій** – доктор психологічних наук, академік НАПН України (голова)
Ананьєв Антон – кандидат психологічних наук, приват-професор (Україна)
Андрущенко Віктор – доктор філософських наук, академік НАПН України (Україна)
Богуш Алла – доктор педагогічних наук, академік НАПН України (Україна)
Білова Наталія – кандидат педагогічних наук, приват-професор (Україна)
Балуба Ігор – кандидат історичних наук, начальник відділу педагогічної та післядипломної освіти Міністерства освіти і науки України (Україна)
Бідний Григорій – професор Університетського коледжу м. Нью Джерсі (США)
Богданова Інна – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Гаєвець Яна – кандидат педагогічних наук, викладач (Україна)
Гайжугіс Альгірдас – габілітований доктор гуманітарних наук, академік, член-кореспондент Академії наук Литовської республіки (Литва)
Дін Сінь – PhD, координатор Освітньо-культурного центру КНР «Інститут Конфуція» (Китай)
Джангулашвілі Леван – професор (Грузія)
Джуринський Петро – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Долинський Борис – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Жаровцева Тетяна – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Жук Олександра – доктор педагогічних наук, професор (Білорусь)
Задорожна Любов – кандидат філософських наук, заступник директора Одеського обласного інституту вдосконалення вчителів (Україна)
Койчева Тетяна – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Копузь Ольга – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Курлянд Зінаїда – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Мартінова Раїса – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України (Україна)
Музиченко Ганна – доктор політичних наук, професор (Україна)
Наумкіна Світлана – доктор політичних наук, професор (Україна)
Осипова Тетяна – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Пальшкова Ірина – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Попова Олександра – кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Саннікова Ольга – доктор психологічних наук, професор, академік НАПН України (Україна)
Симоненко Світлана – доктор психологічних наук, професор (Україна)
Скворцова Світлана – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України (Україна)
Тарасенко Ольга – доктор мистецтвознавства, професор (Україна)
Хмель Наталя – кандидат психологічних наук, приват-професор (Україна)
Яковлева Марина – кандидат психологічних наук, доцент (Україна)

Усі матеріали друкуються в авторській редакції.

Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі : матеріали
Г 54 III Міжнародного Конгресу (м. Одеса, 18-21 травня 2017 року) / Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – 678 с.

ISBN 978-966-916-275-5

До збірника ввійшли матеріали III Міжнародного Конгресу «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі», присвяченого узагальненню педагогічних, психологічних та соціально-політичних аспектів підготовки сучасного вчителя; системі формування духовного та інтелектуального потенціалу сучасної молоді; перспективним психолого-педагогічних концепціям підготовки вчителя в системі університетської освіти; інноваційним авторським педагогічним технологіям.

Збірник рекомендовано для широкого кола фахівців, які цікавляться проблемами педагогічної освіти.

УДК 378.4:37.015.3+001
ББК 74+72я43

Не зупиняючись на континуально-ієрархічному підході, розглянемо у цьому контексті структуру схильності особистості до подолання суб'єктивно складних ситуацій. Отже, на формально-динамічному рівні феномен, що вивчається, проявляється в тяжінні (потребі) до здійснення копінг-дій; в часових параметрах (тривалості) варіативності та гнучкості копінг-риси; мірі енергії, яку людина може залучити для здійснення копінгу. Коло формально-динамічних характеристик «копінг-риси» розглядається як особливі прояви психічної активності, що презентовані сукупністю тих ознак, котрі характеризують силу внутрішніх тенденцій індивіда до певної діяльності (в нашому випадку – діяльності подолання труднощів у ситуаціях різного ступеню суб'єктивної складності) і виявляється в енергійності, формі, різноманітності, динаміці дій тощо. Якісні особливості схильності до подолання суб'єктивно складних ситуацій характеризуються різноманітними проявами феномену в когнітивній, афективній або поведінковій сферах психіки. до основних складових копінг-риси, що презентують якісний рівень її структури, можна віднести: установчий компонент, емоційний («копінг-емоції»), когнітивний («копінг-когніції»), конативний («копінг-дії») компоненти як інструментальні форми, засоби або ресурси; емоційні, когнітивні, конативні сфери психіки, що відображають і, певною мірою, створюють труднощі в суб'єктивному вимірі і тому самі можуть виступати у якості об'єкту (цілі, мішені) подолання; орган управління (диспетчер) – контрольно-регулятивний компонент. На змістово-особистісному рівні схильність до подолання суб'єктивно-складних ситуацій проявляється в структурі потребо-мотиваційної сфери особистості (спрямованість) як певне відношення, установка.

В зоні індивідуального досвіду та свідомості копінг-риси презентована як готовність до вирішення складних ситуацій, що включає в себе досвід копінгу в різних сферах життя; успішність та неуспішність певних форм подолання для окремої людини в залежності від цілей, які вона перед собою ставить; знання та навички подолання. У даному випадку людина виступає як суб'єкт копінг-діяльності з певними цілями, задачами, засобами. На соціально-імперативному рівні копінг-риси виявляється в уявленнях особистості про належні та допустимі способи подолання, що прийняті в суспільстві, в соціальній групі, до якої належить людина, про норми поведінки в складних ситуаціях, що стосуються різних сфер життя.

Таким чином, схильність до подолання суб'єктивно складних ситуацій (копінг-риси) є складною, різнорівневою властивістю, при цьому характеристики різних рівнів можуть взаємодіяти між собою, взаємодоповнюватися та утворювати цілісну інтегральну властивість, яка не зводиться до простої суми складових. Індивідуальна специфіка схильності особистості до подолання визначається якісно-кількісним поєднанням її показників. Індивідуально орієнтоване психологічне подолання, у свою чергу, визначає оцінку та пошук типів та стратегій психологічного копінгу найбільш ефективного для кожної особистості.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВІЗУАЛЬНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ ТВОРЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Симоненко С. М.

Університет Ушинського, Україна

Актуальність дослідження полягає в тому, що в психологічній науці недостатньо вивченою залишається проблема розвитку мисленневих процесів та їх місце в структурі професійних здібностей, зокрема, у студентів творчих спеціальностей. Рішення даної проблеми може сприяти розвитку професійного мислення та загальної творчої обдарованості в процесі професіоналізації.

Проблемою візуального мислення у психологічній науці займалися: В. Адельсон, Р. Арнхейм, Дж. Андерсон, М. Вертгеймер, Н.Ю. Вергілес, Дж. Гібсон, Р. Грегори, А. Джонсен, С. Косслін, Д. Мецлер, А. Пайвіо, С. Род, Х. Саймон, М. Фарах, К. Хаймонд, С. Чипман, У. Чейз, Р. Шепард, М. Арієвич, Б.І. Беспалов, В.Д. Глезер, В.М. Гордон, Д.Н. Завалішина, В.П. Зінченко, О.Д. Логвиненко, В.М. Муніпов, В.В. Петухов, Ю.К. Стрелков, С.М.Симоненко та інші.

Виходячи з розглянутих досліджень, візуальне мислення визначається як один із засобів вирішення інтелектуальних завдань з опорою на внутрішні візуальні образи, а також як вид мислення, продуктом якого є породження нових образів і створення нових візуальних форм, які несуть певне змістовне навантаження та роблять значення видимим.

Метою нашого дослідження є вивчення психологічних особливостей розвитку візуального мислення протягом навчання у студентів різних творчих спеціальностей, таких як: музична, хореографічна, художньо-графічна, а також розробка та апробація ефективності тренінгу розвитку зазначеного виду мислення.

Методи дослідження: емпіричні – спостереження, бесіда, аналіз продуктів діяльності; психодіагностичне тестування, у ході якого були використані наступні конкретні методики: для дослідження процесуальних характеристик візуального мислення – модифікований варіант методики П. Торренса, рішення завдань за методикою Л. Кінга; для дослідження операціональних компонентів візуального мислення – методика Прогресивних матриць Дж. Равена, методика Р. Амтхауера; для дослідження професійних здібностей – методика Дж. Гілфорда, метод експертних оцінок; шкала Дембо-Рубинштейна; розвивальні – тренінгові завдання для розвитку візуального мислення.

У проведенні дослідження брали участь 300 досліджуваних: 150 студентів 1-5 курсів музично-педагогічного факультету (від 18 до 23 років музиканти та хореографи); 150 студентів 1-5 курсів художньо-графічного факультету.

В результаті теоретичного та емпіричного дослідження було виявлено, що творчі здібності є основою розвитку виконавської майстерності в різних видах творчої діяльності. Інтелектуально-творчий компонент є домінуючим у структурі спеціальних здібностей. Визначено, що візуальне мислення є одним з вищих психічних пізнавальних процесів, який входить до складу інтелектуально-творчого компонента спеціальних здібностей.

З'ясовано, що візуальне мислення виконує функцію інтелектуального програмування, побудови способів створення виконавського образу як образу-концепту та контролю над його створенням. Візуальна креативність як процесуальний механізм візуального мислення є одним з механізмів розвитку творчих спеціальних здібностей, за допомогою останньої відбувається трансформація об'єкта, створення нового образу. Індивідуальні показники візуальної креативності характеризують рівень готовності до творчої професійної діяльності.

Таким чином, візуальне мислення в творчій професійній діяльності – це процес створення і трансформації виконавського образу як індивідуального способу представлення образу-концепту, опосередкованого образом світу суб'єкта творчої діяльності.

Доведено, що різні види творчої діяльності сприяють розвитку візуального мислення, його процесуальних, змістових та операціональних компонентів. Особливості розвитку вказаних складових візуального мислення у студентів різних творчих спеціальностей залежать від професійної специфіки спеціальностей, якими вони оволодівають в процесі навчання. Порівняльний аналіз особливостей розвитку структурних компонентів візуального мислення у студентів творчих спеціальностей показав, що у студентів-піаністів та студентів-художників рівень розвитку таких показників, як: візуальна оригінальність та конструктивна активність вище, ніж у студентів-вокалістів та студентів-хореографів. У останніх вище рівень таких показників, як: вербальна оригінальність та категоріальна гнучкість. У студентів різних творчих спеціальностей рівень розвитку продуктивності висунення візуальних гіпотез знаходиться на одному рівні.

Виявлено, що протягом всього процесу навчання відбувається розвиток процесуальних характеристик та операціональних компонентів візуального мислення у студентів творчих спеціальностей, але воно має свої особливості. Так, у студентів-музикантів розвиток процесуальних характеристик та операціональних компонентів візуального мислення має тенденцію до зниження на 2-3 курсі, і якісне зростання спостерігається на 4 і 5 курсі. У студентів-художників виявлено рівномірний розвиток процесуальних та операціональних компонентів візуального мислення протягом досліджуваного віку. У студентів-хореографів, навпаки, розвиток структурних компонентів візуального мислення стрибкоподібний – повільне зростання до 3 курсу і значний стрибок на 4 та 5 курсі навчання.

Розроблено, апробовано та доведено ефективність психологічного тренінгу з розвитку візуального мислення у студентів творчих спеціальностей.

Література

1. Симоненко С.М. Психологические особенности развития визуального мышления у студентов музыкальных факультетов Украины и Китая / С.М. Симоненко, Даньян Цзян // Revista. Psihologie. Pedagogie specială. Asistență Socială. – Nr.3(36)/2014. – С. 67-76.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ КОПІНГ-ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВЗАЄМОДІЇ

Ситнік С. В.

Університет Ушинського, Україна

Копінг-поведінка студентів у конфліктній ситуації визначається зовнішніми та внутрішніми чинниками. Зовнішні чинники це передусім особливості ситуації взаємодії. До внутрішніх чинників відносяться психологічні характеристики студентів. Вивчення внутрішніх чинників важливо для